

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 9. de Ecclesiæ Monarchico Regimine

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

tis, quibus à Bellarmino indirecta Pontificis potestas in temporalia probatur, indirectam Imperatoris & cujuscunque supremi Magistratus in spiritualia potestatem posse probari. Non repeto, quæ in vindictis Evangelico-Thomisticis ex *Cassino* de Curâ regum & Principum Ecclesiasticâ prolixius adduxi, saltem id dico, si ea addantur, quæ *Saxvedra* in Ideâ Principis Christiano-Politici sub Symbolo supra vigesimum quarto de eadem remouit, multum iuvari posse Evangelicorum Sententiam.

CAPUT NONUM,

De

Regimine Ecclesiastico, præcipuè Monarchico.

AD hujus defensionem suppetias iterum ferre invitus cogitur Augustinus, & non unis quidem rationibus & argumentis. *Primum* à similitudine Monarchiæ Angelorum ducitur, de quâ aucter Bellarminus scribit, *certum esse & exploratum, inter Angelos, præter summum Regem, Deum, unum esse, qui aliis omnibus præsit; & initio quidem hæc dignitate præditum fuisse eum, qui Diabolus nunc dicitur*, quod deducere se posse existimat ex noto Isaïæ oraculo, quo Luciferi de Cælo casus describitur, post *Hieronimum & Cyrillum Alexandrinum* in primis etiam Augustino per Luciferum intelligente Diabolum. Non prolixè examinabo ipsum hujus Bellarminianæ opinionis fundamentum, utpote quod à *Sanctio*, ejusdem cum Bellarmino religionis & ordinis Scriptore præstitum est; sed Augustini mentem tribus tantum verbis iudicabo, utpote à Bellarmino non sincere propositam, nimirum non ita crudè & nudè scribentis, hunc Luciferum ab Isaïâ descriptum esse Diabolum, sed *Prophetam sub figuratâ Principis Babylonie personâ Diabolum notare*. Hinc celebris inter suos post *Sanctium* Isaïæ Interpretes, *Gabriel Alvarez*, variorum recensens & distinguens Explicationes, Augustinum non refert inter eos, qui de solo Diabolo hoc Oraculum interpretati sunt, quos præter alios Patres, & in primis *Origenem, Eusebium & Bernhardum*, fuisse scribit *Liranum*, & è modernis *Leonem Castrum*, additque, *Vasquezium* censuisse, *esse sine fundamento istam Interpretationem*; sed inter eos, qui Sensu quidem literali regem Babylonis intelligi debere, spirituali autem Diabolo hæc accommodari posse statuunt, utpote *Basilium, Cyrillum, Hieronimum*, quos duos Augustino etiam jungit Bellarminus, alios, quorum autoritate tamen non attentâ ipse *Alvarez* eam amplectitur Sententiam, quæ unicum literalem de Rege Babylonis Sententiam admittit, ad Patrum objectam autoritatem respondens, *Eos, cum viderent, hæc Verba præcisè sumi à bene in Diabolum convenire & in Ejus superbiam, quæ causa fuit cadendi, omisâ interim aut non consideratâ personâ, à quâ, sed cui dicerentur, sine ullo literalis Sensus incommodo Sathane accommodasse*, quod ultimum an bene dictum vel scriptum sit, iudicent, qui de Sensu literalis sinceritate ex accuratâ circumstantiarum consideratione sententiam dicere didicerunt. *Secundum* sequitur, quo Augustinum in suas trahere partes studuit Bellarminus, Monarchicum Ecclesiæ regimen ab Analogiâ V. T. nominatim summo Aaronis Sacerdotio & omnium eorum, qui Aaronis in officio Sacerdotali fuere Successores deducens, quos omnes Monarchicâ autoritate olim instructos fuisse, ac Monarchicè Ecclesiâ N. T. gubernasse, typumque gessisse futuri regiminis in Ecclesia N. T. adeòque hodiernum eadem ratione Ecclesiâ esse gubernandam, statuit. Et quia fortassè negaturos quosdam putavit Bellarminus, *Sacrificia Veterum Christi Passionem & simul nostram oblationem designasse*, per quos tamen Evangelicos intelligere non potuit, utpote neutrum ex his sano sensu intellectum negantes; ideò tribus ex Augustino testimoniis id probare satagit, quæ, dum infra circa examen Sacrificii, quod dicitur, Missatici recurrent, quo intelligi debeant & possint modo, ibi explicabuntur. Illud hic tantum ea inter venit notandum, Analogiam Veteris & N. T. quam Bellarminus tam instanter urget, sine tamen Augustini autoritate & consensu, qui ad præsens Institutum quam-maximè pertinet, quin & ipsam Superioritatem Aaronis & cæterorum Sacerdotum summorum Monarchicam, ut de Infallibilitate inferius excutiendâ jam non dicam, nondum esse sufficienter demonstratam, nec à quoquam porrò demonstrandam.

Tertium nunc videamus argumentum, quo Bellarminus ad stabiliendam Ecclesiasticæ gubernationis Monarchiam utitur, desumptum à primordiis Ecclesiæ per Apostolos plantatæ, in specie, quâ facie Augustini temporibus se præbuit conspiciendam, de Romanensî Principatu hoc ferentis testimonium: *In Romanâ Ecclesiâ semper Apostolicæ*
Cathæ-

Cap. 14.

Lib. II. de
C. D. c. 15.Vid. D.
Franz,
Tarnov,
Glaff.

Cathedra vixit Principatus. Quia locus hic Augustini sapius in hoc negotio objici solet, non plane nullum erit operæ pretium, paucis Lectori Veritatis studiofo ostendere, quid de legitimo ejus sensu statuendum, scum non uni hæctenus scandalo fuerit, an famq; plus debito de Cathedræ Romanensis Monarchicâ autoritate non sine animæ periculo statuendi præbuerit. Id ut cognoscatur, observandum est ante omnia, de quânam re ibi Augustinus agat, ubi Romanensis Cathedræ Principatum legitur commendasse. Nimirum scribit ibi ad aliquos Donatistarum Episcopos, quibus in memoriam revocat iniquitatem damnationis & censuræ rigorosioris in Coecilianum, Ecclesiæ Carthaginensis Episcopum latæ, de quâ ex aliis ejusdem Augustini Epistolis ad caput antecedens occasione iidem per Bellarminum oblatâ jam aliquid notatum est. Iniquitatem hujus censuræ & damnationis eo etiam inprimis ostendit argumento, quod inter damnatores Coeciliani numerentur eorum quoque nomina, quos utur confessos *Traditores*, (qui, quales apud Antiquos fuerint, præter alios docet *Cerda* in *Adversariis*.) *Secundus* Tigisitanus, primatum tunc in Numidiâ gerens, (cujus etiam in eadem causâ superius peculiari Epistolio, nomine totius Cleri Hipponensis scripto fecerat mentionem) ipse etiam antehac *Traditor*, adeoque ejusdem criminis reus, & hinc etiam ad illud aliis condonandum facilius, in Episcopalibus manere permisit Sedibus, ut præ se ferebat, Deo relinquens judicandos, atque pacis intuitu, ne eorum damnatione Ecclesia scinderetur ac Schisma aliquod pati cogeretur. Detrahere huic prætextui larvam conatus in gratiam veritatis Augustinus ostendit, non tam pacis intuitu id à Secundo factum esse, sed *Eum sibi timuisse*, ne, si contra Episcopos *Traditores* Sententiam damnationis ferret, se ipsum subjiceret eidem censuræ, cum idem crimen sibi etiam à *Purpurio* objectum non ignoraret. Ita autem hoc porro contra Secundum urget Augustinus: *Si in ejus corde* „cogitatio Pacis habitaret, non apud Carthaginem postea cum Traditoribus, quos „præsentes atque confessos Deo dimiserat, damnaret crimine Traditionis, quos ab „sentes apud Eum nemo convicerat; tantò magis enim timere debuit, ne pax unitatis „violaretur, quantò erat Carthago civitas ampla & illustris, undè se per totum Africæ „corpus, malum, quod ibi esset exortum, tanquam à vertice effunderet. Erat etiam „transmarinis vicina regionibus & famâ celeberrimâ nobilis, undè non mediocri uti- „que autoritatis habebat Episcopum, scilicet Coecilianum, qui posset non curare con- „spirantem inimicorum multitudinem, cum se videret & Romanæ Ecclesiæ, in quâ sem- „per *Apostolicæ Cathedræ vixit Principatus*, & cæteris terris, undè Evangelium ad ipsam „venit Africam, per communicatorias literas esse conjunctum, ubi paratus esset suam „dicere causam, si adversarii ab Eo illas alienare conarentur Ecclesias. *Pergit Augustinus* „causam damnati innocenter Coeciliani agere verbis, quæ priora non parùm illustrant & „explicant: Quia ergò Coecilianus venire noluit ad hospitium Collegarum, quos „à suis Inimicis contra veritatem causæ suæ perversos esse sentiebat, vel suspicabatur, „vel, ut ipsi adserunt, simulabat; tantò magis *Secundus* si verè Pacis custos esse vo- „luisset, cavere debuit, ne damnarentur absentes, qui judicio eorum omninò inter- „esse noluerunt. Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis Cle- „ricis, sed de Collegis agebatur, qui posset aliorum Collegarum judicio, a postolicarum „præsertim Ecclesiarum, causam suam reservare integram, ubi contra eos Sententiæ „in absentes dictæ nullo modo aliquid valerent, quando judicium eorum non primò „aditum postea deseruerunt, sed suspectum semper habitum adire nunquam volue- „runt. Exscribi hæc prolixius debuerunt, quia toti Controversiæ multam fœnerari pos- „sunt Lucem, undè nemini non manifestum est, plane nihil obtinere, quibuscunque ex- „cerpta ex tam longo contextu Augustini Verba Monarchicum Romanensis Cathedræ „principatum evincere videntur, sed videntur tantum, non autem verè evincunt. Ut „enim ipsum Principatûs Elogium ex Grammaticorum Scholis non prolixè exami- „nem, neque etiam pluribus documentis ostendam, non Augustino solum alibi, nec „uno in loco, sed aliis etiam Ecclesiæ Doctoribus orthodoxis, *Hilario, Hieronymo, Gregorio* „itidem Magno, Paulum quoque, quin & cæteros Apostolorum, imò omnes in uni- „versum Episcopos, non solus Petri, sed omnium Apostolorum in officio docendi Suc- „cessores dici & adpellari Principes Ecclesiarum, quibus per ordinariam vocationem „fuerunt præfecti, quæ tamen observatio in hoc negotio non parùm prodesse potest; ipse „saltem Augustini verborum contextus tot exhibet Evangelicæ Veritati contra jacta- „tum regimen in Ecclesiâ Monarchicum Subsidia, ut ea aliunde mutuare, opus pla- „ne non sit. Et si enim illustre meritò videatur illud Elogium, quod Ecclesiæ Roma- „nensi

Epist. 162.
ad Glori-
um &c.Cap. 35.
num. 3.
pag. 32.

NB.

nenſi tum temporis adſcripſit Auguſtinus, tale tamen non eſt, ut principatum aliquem Monarchicum poſt ſe trahat vel præſupponat, neque ex eo, quod tanquam Cathedra commendatur Apoſtolica, concludi debet, ſingularem ei idcirco præ omnibus aliis prærogativam deberi, cum eodem nomine & titulo alias plures Eccleſias venire, è claſſico *Tertulliani* loco ſatis notum ſit, qui duplici ſignificatione id Eccleſiis adſcribi, diſtinctiſſimè in de Præſcriptionibus Hæreticorum expoſuit, & latiori quidem ſenſu hunc, in modum: *Ad formam, ſcilicet Doctrinæ Apoſtolice, provocabuntur*, (Salmaſius exiſtimat legendum, *probabuntur*.) quæ licet nullum ex Apoſtolis vel Apoſtolicis authoritatem ſuam proferant, ut multò poſteriores, quæ denique quotidie inſtituuntur, tamen in eadem Fide conſpirantes non minus Apoſtolicæ deputantur pro conſanguinitate Doctrinæ. *Et talia non pauca in eodem enucleatiſſimo Tertulliani Scripto occurrunt, qua latiore hanc Apoſtolicæ denominationis ſignificationem aliis pluribus Eccleſiis adſcribunt, ad qua etiam referri debent, quæ ſtrictiorem exhibent ſenſum, cum & ea Romæ nihil ſingulare præ aliis adtribuant, ſed id, in quo Eucomiſta ejus ita irripudiant, cum aliis iterum non paucis habeat commune, Tertulliano id in ſequentibus oſtendente*: Age, qui voles curioſitatem melius exercere in negotio Salutis tuæ, percurte Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſæ adhuc Cathedra Apoſtolorum ſuis locis præſidentur, apud quas ipſæ authenticæ literæ eorum recitantur, ſonantes vocem, repræſentantes faciem. Proxima eſt tibi Achaja? habes Corinthum. Si non longè es à Macedoniâ, habes Philippos. Si poteſ in Aſiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiæ adjiceris, habes Romanam, ſcilicet Eccleſiam, vel potius Romam, unde nobis quoque auctoritas præſto eſt ſtatuta. *In paulo antecedentibus ita de hæc re ſcripſit*: Hoc modo Eccleſiæ apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt, ſicut Smyrnozorum Eccleſia Polycarpum ab Johanne conlocatum refert, ſicut Romanorum Eccleſia Clementem à Petro ordinatum. Id proinde utique & cæteræ exhibent, quos ab apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos apoſtolicæ ſeminiſ traduces habeant. *Et iterum antecedenter latiore hujus Elogii ſenſum deſcribit verbis omnino hic etiam, quæ legantur, digniſſimis*: Apoſtoli, quos hæc adpellatio Prophetiæ, primò per Judæam conſtatâ Fide in JESUM CHRISTUM, & Eccleſiis inſtitutis, dehinc in orbem proſecti eandem ejusdem Fidei doctrinam Nationibus promulgârunt, & proinde Eccleſias apud unamquamque Civitatem condiderunt, à quibus traducem Fidei & ſemina Doctrinæ cæteræ exinde Eccleſiæ mutuatae ſunt, & quotidie mutantur, ut Eccleſiæ fiant, ac per hoc & ipſæ Apoſtolicæ deputabuntur, ut ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum. Omne genus ad originem ſuam cenſetur. Neceſſe eſt itaque tot ac tantas Eccleſias unam eſſe illam ab apoſtolis primam, ex qua omnes; ſic omnes primæ & omnes Apoſtolicæ, dum unam omnes probant *Unitatem*. Equidem hæc Tertulliani ad Auguſtinum Evangelicis vindicandum propiè non pertinent, duobus nimirum ſeculis ante Auguſtinum ſcripta; quia tamen extra omne videtur eſſe dubium, Auguſtinum in Elogio Eccleſiæ Romanenſi tanquam Apoſtolicæ adſcripto ad hanc Tertulliani explicationem reſpexiſſe, eamque eo ſenſu dixiſſe Apoſtolicam, quo alia etiam Eccleſiæ ab Apoſtolicis Comitibus & ſucceſſoribus plantatæ hoc Elogio fuerunt celebratæ, non omnino præter rem illuſtre hoc Tertulliani testimonium hic legitur, in hæc Controverſiâ plurimum inſerviens, ne Roma id ſibi tantum adſcribat, quod aliis etiam Eccleſiis Antiquitas orthodoxa commune fecit, & in ſpecie Auguſtinus iterum, præter laudatas nominatim Tertulliano Eccleſias ſtrictò ſignificatu Apoſtolicas, Eccleſiæ Carthagenenſi, quam dum Romanæ comparavit, & utrique unum idemque adſcripſit prædicatum, inde facillimum eſt colligere, Eum neque hic per Principatum aliquid ſingulare & proprium ei adtribuiſſe. Ita autem Doctor auguſtiſſimus, de controverſiâ inter Cyprianum Carthagenenſis, & Stephanum Romanenſis Eccleſiæ Epiſcopos, circa hæreticorum anabaptiſmum longo tempore ultrò citròque ventilatâ, ſuperius non ſemel memoratâ agens: *Duo erant eminentiſſimarum Eccleſiarum, Romana ſcilicet & Carthagenenſis Epiſcopi; Stephanus Baptiſmum Chriſti in nullo iterandum eſſe cenſebat, & hoc facientibus graviter ſuccenſebat; Cyprianus autè in hæreſi vel Schiſmate baptizatos, tanquam non habentes Baptiſmum Chriſti, baptizandos in Catholica Eccleſiâ exiſtimabat. Multi cum illo, quidam cum iſto etiam ſentiebant, utrique cum eis in Unitate conſiſtentes*. Si tum jam, non Cypriani dico, ſed ipſius etiam Auguſtini tempore, Romanenſis Cathedra Principatum, id eſt, juxta Bellarmini mentem, Monarchicum in cæteras omnes & Occidentis & Orientis Eccleſias obtinuiſſet principatum & regimen, aliter longè & non

Vid. D.
Danh.
Chriſt.
Art. 1.
pag. 162.
Conf. Sal.
maſ. de
Prim. P.
c. V. p. 67.
Adde P.
Marce de
Conc. Sa.
cerd. &
Imp. lib. 6.
cap. 1. n. 7.

de unico
Bapt. c.
Petil. c. 14.

non ira comparativè Augustinus scribere debuisset, fulmenque Anathematis à Stephano in Cyprianum & ceteros Ecclesiarum in Africâ Episcopos, a nabaptismi hæreticorum defensores ictum & jactum majoris omninò fuisset æstimii, neque ita viliter contemptum. Adde, aliter etiam omninò concipienda fuissent verba, quibus Cathedra Romanensi principatum adscripsit, quem non intelligi debere super ceteras Ecclesiarum Cathedras Monarchicum & imperativum, eo ipso satis clarè Augustinus ostendit, dum non solam Romanensem Cathedram nominavit, ad quam Coecilianus innocenter & injustè ab Episcopis Traditoribus ac illegitimo eorum Concilio damnatus, ac Episcopatu contra omne æquum privatus, refugium habere potuit, suæque causæ justitiam ibi commendare; sed ceteras Eidem jungit terras, exemplo videlicet *Tertulliani*, de quibus in genere, non Romanâ solùm in specie, notanter monet, quod inde, tanquam Ecclesiis strictiori significatu Apostolicis Evangelium ad ipsam venerit Africam, Apostolicasque latiori sensu, juxta Tertulliani mentem, Ecclesias ibi institutas, quarum in sequentibus etiam verbis Augustinus idèd monuit, ne quid Romanensis sibi proprium & singulare cum cæterarum præjudicio adtribueret, quod tum jam, imò Cypriani etiam tempore, ibi adfectum & maximo conatu adfectatum esse, ex non uno constat documento. Quæ tamen omnia non cum in finem occasione Loci hujus Augustinianæ producuntur, ac si Ecclesiæ Romanensi tempore Augustini omnem præ aliis adimere velimus prærogativam, id quod contra Lucem historicam hocque ipsum Augustini testimonium esset, cujus & plurium aliorum claritate ducti & docti Evangelicæ Fidei Professores non negant, singularem honoris respectum ceteras non solum in Occidente, sed etiam in Oriente tunc Ecclesias erga Romanam habuisse, multumque Eidem in obortis Quæstionibus controversis, earumque decisionibus vel juvandis, vel suo etiam calculo confirmandis, ad majorem Veritatis illustrationem detulisse, sicut non planè nullis de causis aliis, ita in specie idèd etiam, quia tanquam caput orbis Roma ob Sedem Imperatoriam habitavit. Sed quæcunque hic Romæ ex respectu certo præ aliis conceduntur, ipseque Augustinus hic & alibi Eidem adscripsit, nondum sufficientia tamen sunt aut esse possunt ad eliciendum aut quæcunque consequentiarum non illegitimarum vi extorquendum inde Monarchicum in universali Ecclesiâ Principatum, quem ipsum quoque Augustinum (quidquid etiam Monarchicis Defensoribus præ cæco talis Principatus amore videatur, omnibusque iis, quibus Seculi Genius in Ecclesiastico regimine, vel potius Ministerio non hierarchico, sed hierurgico placet) nullo plane modo agnovisse, sed eidem potius jam tum emergere & eminere volenti cum cæteris Ecclesiarum in Africâ Episcopis omni modo & ratione contra-ivisse, dixisse & scripsisse, in sequentibus non semel docebitur.

Vid. D.
Dannh.
l. cit.

Nunc cum Bellarmino nobis pergendum & eundem est plus ultra ad quartum ex Augustino argumentum, quo Monarchicum in Ecclesiâ regimen suffulcire studet, & defensivè quidem agendo, sed & illud in vanum. Objici inquit ab Anti-Monarchicis, qui præter Christum Ecclesiæ nullum aliud visibile agnoscunt caput, Ecclesiam nullibi in S. Scripturâ dici corpus Petri aut Papæ, sed Christi. Inter cætera respondet Bellarminus, *in illâ prædicatione vocem Christi posse* (at hic non quaritur, quid possit, sed quid debeat) *referri commodè non tam ad Christum, ut caput, quam ad eundem Christum, ut hypostasin ejus* (scribere debebat, sui) *corporis; Christum enim non modò Ecclesiæ caput esse, sed esse ipsum quasi magnum quoddam corpus ex multis & variis constans membris.* Dixit aliquid Bellarminus, quid verò hâc distinctione ad objectionis elusionem evincere voluerit, ipse forsitan non intellexit. Ne tamen frustra id scripsisse videatur, Augustinum distinctionis laudatæ autorem produxit, ad Verba Pauli. *Sicut in uno corpore multa habemus membra, omnia autem membra, cum sint multa, unum est corpus, ita & Christus, sequentia observantis, Non addidit Apostolus, ita & Christi corpus, sed ita & Christus.* Addit Bellarminus: *iam igitur Ecclesiæ corpus est Christi, non Petri, quia Christus tanquam corporis hujus hypostasis omnia sustentat membra, & omnia in omnibus operatur, per oculos videt, per aures audit; Ipse est enim, qui per Doctorem docet, per Ministrum baptizat, per omnes denique omnia facit, quod certè nec in Petrum, nec in ullum alium convenit hominem.* Atqui per hoc responsum manet objectio in suo valore, manet Ecclesiæ caput CHRISTUS, idèd, quia in omnibus operatur, nullo capite vicario visibili subordinato opus habens, sed Solus & unus omnia faciens. Neque alia mens fuit Augustini, metonymicam apostoli locutionem in proximè sequentibus à Bellarmino omiſſis breviter ita explicans:

1. Cor. 12.

Non

Lib. 1. de
peccat.
merit. &
remiss.
cap. 31.

Non dixit, ita & Christi, id est, corpus vel membra Christi; sed ita & Christus, unum Christum adpellans Caput & corpus. Conferat studiosus Veritatis Lector ibidem proximè antecessentia, & Senlus erit eò manifestior. Indè nuperus verborum Pauli Interpres Fromondus idem notavit scribens: Ita & Christus, id est, ita corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia, ex multis compositum est membris, quorum ipse Christus est caput: pro Ecclesia Christum posuit Apostolus, nomine capitis adpellans totum corpus, ut notant Chrysostomus & Theophylactus, quia caput cum cæteris membris unum constituit corpus. Addit pro confirmatione ul-

in Pf. 130.
vid. Urfin.
Anal. 5.
Volum II.
pag. 149.

teriori ejusdem Augustini auctoritatem, alibi in rem præsentem hæc scribentis: Etiam si Dominum nemo tangeret, clamat tamen de Cælo, Saul, Saul, quid me persequeris? caput nempe pro corpore suo, quod in terrâ laborabat. Quæ Esthæus ex hoc Pauli testimonio in contrariū pro obtinendo capite visibili & vicario instanter & prolixè urget, alibi discussa legi possunt.

Unum adhuc superest, idque quintum numero, circa Augustini in hoc negotio auctoritatem, quamvis breviter expediendum, quia non singularis ad eò momenti. Sicit Bellarminus pro ultimâ objectione hoc argumentum: *Si Mundus debet gubernari ab uno in iis, quæ ad religionem pertinent, utile etiam esset, ut regeretur ab uno in iis, quæ ad politicum ordinem spectant. At hoc neque factum est unquam, neque expedit ut fiat. Ut enim docet Au-*

L. 4. de C.
D. cap. 15.

*gustinus, Feliciores essent res humana, si omnia Regna essent parva, & concordia vicinitate lætania. Respondet Bellarminus in genere, Non esse eandem rationem Politici & Ecclesiastici Regiminis. At meminisse debebat Bellarminus, se supra à Politici & Monarchici Regiminis statu & ratione ad rationem & statum Regiminis Ecclesiastici argumentatum esse, ad quod argumentum ex debito infringendum nulla commodior instantia dari potest, quam neque factum esse unquam, ut totus orbis ab uno gubernaretur Monarchâ, neque etiam expedire, ut unquam fiat; addo insuper, neque facile vel etiam dabile esse, ut omnes in universo orbe omnibusque ejusdem partibus uni se subdant & subjiciant capiti. Quod enim Bellarminus in paulò antecedentibus indirectè hoc argumentum tractans, ad Verba Lucæ de universi orbis descriptione tempore Augusti Romanorum Imperatoris factâ, hoc quasi fundamento utitur: *Cum Deus totum ferè orbem terrarum unius hominis Imperio parere voluerit, nunquam felicius administrato orbe terrarum quam temporibus Augusti, cui regnum à Deo præparatum fuerat, ut facilius Evangelium per totum deferretur orbem; cur non potuit etiam universam Ecclesiam unius hominis prudentia ac sollicitudini commendare, præsertim cum facilius sit gubernatio Ecclesiastica quam Politica, & Reges illi non alia haberent præsidia quam humanam prudentiam & generalem Dei providentiam, Pontifex autem habeat supernaturale Lumen Fidei, Scripturas sacras, cælestia Sacramenta & particularem Divini Spiritus adstantiam; ut plura nunc præteream alia, quæ rigorosiores merentur censuram, alibi forsitan uberius excutienda, eo saltim Lectori erudito rîsum debet, quod totum ferè orbem terrarum unius hominis, id est, Augusti imperio paruisse in tantâ Historiarum Luce scripsit. Certè si Lipsium Romæ non vetustioris solum, sed & recentioris admiratorem ad stuporem usque, & tantum non planè ex nimia admiratione stupidum, in describendâ Magnitudine Romanâ ejusdemque Majestate & potentiâ consulisset, non ita liberaliter de amplitudine Ejus scripsisset. Is citans aliquem Dionysii Halicarnassæi locum, Urbi Romanæ adscribentis, quod toti imperarî orbi, quâ quidem inaccessus non fuerit habitatusque ab hominibus, pro explicatione hæc**

L. 1. c. 3.

addit: Terras omnes tribuit & maria, sed ut decuit Historicum bona fidei, cum aliquâ restrictione aut exceptione, se jungit que inaccessa & inhabitata loca, itemque maria ignota. Enimverò, si propius inspicias, nec omnia quidem loca habitata sub imperio habuit, non, hercules; & multa sub Parthorum jure ad orientem fuere, multa libera, aut sub regibus ad Septentrionem & Meridiem. Hinc celeberrimus hodiè in omni ferè literaturâ Conringius notanter:

Præf. ad
Tacit. de
Serm. pag.
23. conf.
Dillherr.
Dispp.
Tom. I.
pag 435.

*Ex illo, quod Imperatores antiqui Dominos se Mundi vocaverint, aut quod in Sacro Luca Evangelio Romani Imperii orbis dîvîni voce sit adpellatus, credere cum quibusdam, nihil non terrarum Romanis paruisse, non amplius fore error, sed stupor est. Etsi autem Bellarminus non absolute totum orbem terrarum, sed cum aliqua restrictione totum ferè orbem Augusto paruisse scribit, nemo tamen non videt, Eum quam proximè ad eorum accessisse Sententiam, qui totum orbem Romanis illo tempore subditum fuisse existimârunt. Mirum, quod Alexandrum Virtutibus & vitiis magnam, Augusto non adjunxit Bellarminus, cû de Eo etiâ vulgò statuatur, quod totum terrarum orbem armis subjugârît. Sed missis hæc videamus porro, quid in specie ad laudatû Augustini testimoniû respõdeat Bellarminus: *Quia non videtur posse fieri talis Monarchia universalis, nisi adhibita vi magnâ & multis ac magnis Bellis, ideo Augustinus rectè dicit, feliciores fore res humanas, si parva essent ubiq. regna**

concor di

concordi vicinitate latantia, quam si unusquisque Regum per fas & nefas Imperium suum extendere & propagare contendat. Addit autem præter hæc: Probat quidem Augustinus parva regna, sed non negat, utile futurum, si parvis Regibus istis unus aliquis summus Imperator præsit: quin potius id adfirmare videtur, cum parva illa regna concordia vicinitate latantia esse debere ait, quem ad modum multe domus se habent in Civitate. Verum fallitur Bellarminus, si putat, Augustinum hæc comparatione domuum in Urbe, cum parvis in orbe terrarum regnis, ad universalem aliquam respexisse Monarchiam, ab uno homine dependentem. Quid si enim dicatur, Augustinum hoc voluisse, ut, ad quem modum in unâ Urbe civium plurimæ sunt domus, quæ tamen non semper necessario ab uno Monarchicè, sed sæpè ab optimatibus Aristocraticè, quin & à pluribus civium Democraticè, imò etiam non rarò mixtim vel Monarchico-Aristocraticè, vel Aristocratico-Democraticè, ut de aliis jam non dicam speciebus vel nominibus, reguntur; ita etiam parva Mundi regna gubernari ab uno totius Orbis Domino verè Catholico, ipso nimirum Deo, Regum Rege & Dominorum Domino Potentissimo, & quidem, ut Bellarmino supra scribere placuit, per generalem, imò etiam per specialem, & si ita dicere licet vel scribere, specialissimam Providentiam?

Dudum hæc contra Bellarminum erant scripta, ex quo nova quædam lis est orta inter Norisium, Professore primò Patavinum, post Pisenum, ob *Vindicias*, quas non ita pridem edidit *Augustinianas*, & quosdam rigorosiores Dogmatum Sedis Romanæ Promachos, & Defensores, scriptis nimirum acerbis hic & ibi vulgatis, præcedente è posteriorum numero post *Brunonem Neuserum* non ita pridem *Fulgentio* quodam *Risbrochio*, qui ad Antecessoris Exemplum non contentus examinasse dictas modo *Vindicias* quamvis non in omnibus, sed prouti fuit libitum & visum, è cæteris etiam *Norisii* operibus, quæ hisce præmiserat *Vindiciis*, nimirum de *Historia Pelagianâ & Synodo quintâ*, excerpit quædam, quæ suâ putavit censurâ non indigna. Et quidem è posteriore sequentia exhibuit verba rigoroso Examine subji-

enda: *Divus Petrus in omnibus mundi partibus tres Sedes Patriarchales fundavit, Romanam in Europâ, Alexandrinam in Africa, Antiochenam in Asia; ut jam Sacra illa Aristocrata ex integro à D. Petro Christi Vicario fuerit instituta. Harum Præsules in aliquo conveniunt, in aliis vero plurimum discriminantur. Nam licet spectato jure Patriarchali tres illi Antistites equalis sint auctoritatis, ac nullus ab altero dependeat, jure tamen Papali uni Romanae Sedi duas subjiuntur reliquæ. Quæ contra hanc *Norisii*, Doctoris Augustiniani, Sententiam prolixè *Risbrochius* observavit, Instituti præsentis ratio non requirit, ut adscri-*

pag. 171.
conf. Frac.
Hallier, de
Eccles.
Hierarch.
pag. 695.
seqq.

bantur, præter id solum, quod circa ultimum ejus paragraphum ac consequentiam inde faciendam notavit, scribens: *Ius Papale nihil continet novum supra jus Episcopi & Patriarchæ Romani. Quare si illi Episcopi & Patriarchæ, Alexandrinus & Antiochenus, pares sunt Episcopo & Patriarchæ Romano, etiam Pape Romano pares sunt; nomen quippè Papæ commune erat in Ecclesia ante Concilium Chalcedonense aliis (etiam) Episcopis, unde nihil speciale concedebat Episcopo Romano. Hæc autem uti verè se habent, ita quod priora attinet *Norisii* verba, Aristocratiam Ecclesiæ commendantia, non video, cur huic Dogmati Calvinismum in lemmate præscripserit, addens in ejus refutatione, proprium hoc fuisse Calviniano, cui demum Brentius ex Evangelicis Doctoribus calculum adjecerit. Si enim in Scriptis Lutheri verfatus magis fuisset, scio, Lutheranismum vocasset, imò indice Luthe-*

pag. seq.

ro Augustinianismum. Ut hoc ostendatur, lubet è prioribus & posterioribus Ejus Scriptis aliqua huc adponere, quatenus videlicet ipsa Augustini auctoritas concurrat. Ex illorum serie sunt, quæ primo Operum *Iena* editorum Tomo exhibentur, cui inter alia sunt inserta, quæ Augustæ cum *Thomâ Cajetano* sunt gesta, post quorum recensionem occasione datâ de hæc Quæstione sic scripsit Lutherus: *Plus quàm octingentorum annorû Christianos totius orientis & Africa nobis ex Ecclesia Christi ejiciunt, qui nunquam sub Romano Pontifice fuerunt. Nam adhuc Gregorii M. tempore Pontifex Romanus non salutabatur Episcopus uni versalis. Imo ipsemet Gregorium, licet Episcopus Romanus, acerrimè persequitur nomen uni versalis Episcopi & totius Ecclesiæ Pontificis plus fere sex Epistolis, ut non dubitet vocabulum ejusmodi profanum appellare, quod nostro Seculo & solum vocatur Sanctissimum. Sicut enim Petrus ceteros non creavit Apostolos, (sic enim hodie vocatur Episcopos ordinare,) ita Successor Petri nullum successorem aliorum creavit Apostolorum. Denig, non nisi Fratrem, & Co Episcopum, & Collegâ vocaverunt Pontificem Romanum Episcopi cæteri, ut Cyprianus Corneliû, & Augustinus Bonifacium & alios. In eodem Tomo continentur resolutiones Lutheri non modo universales de Propositionibus suis Lipsiæ cum Eccio disputatis, sed resolutio etiâ particularis super Propositione ultimâ de potestate Papæ, in quâ postquâ sufficienter respondit ad*

p. 190. b.
m. fine.

ca ex Jure Canonico loca, quæ ad ejus demonstrationem *Eccius* objecerat, ipse alia ex eodem objecit in contrarium, inter quæ primus est distinctio ante centesimam proximam hunc Concilii cujusdam *Africani*, quod ordine tertium inter *Carthaginensia* tolet recenseri, canonem numero vigesimum & sextum proponit: *Prima Sedis Episcopus non adpellatur Princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantum prima Sedis Episcopus; & sequitur, Universalis autem nec etiam Romanus Pontifex adpellatur.* Hic Ego, inquit Lutherus, in judicium voco ipsos Canones & Canonistas, doceant me, quæso, quid hic dicam. Iste Canon probatus est. Sed vide, quanto majora committat crimina in Summum Pontificem, quam ego unquam ausus essem cogitare. Primum, non solum frigidus adlerit, sed & negat, & prohibet atque damnat eos Canones & Canonistas, qui Pontificem Romanum adpellant Principem, Caput, Summum & Maximum. Deinde, primatum ei auferens penitus cum reliquis primarum Sedium Episcopis, id est, Patriarchis æquat. Ubi sunt ergo, qui me nova posuisse garrunt, qui superiora dixi frigidissima Decreta; & credo, non inique. *Nam hic Canon Concilii Africani eo plus illis præferendus est, quod longius recedit ab ambitione, & Evangelicam sapit modestiam.* Quid hodie contra hunc Canonem, quem cum cæteris Augustinus huic Concilio præfens subscriptione suâ adprobavit, excipiant Authoritatis Romanæ superciliosi hyperaspi-stæ, non ignotum est; videlicet, *Africanos Præsules Romanis Pontificibus nihil quidquam potuisse per autoritatem præscribere, aut eorum juri derogare, præterquam, quod posteriora, quæ Lutherus citat, verba non Concilii, sed Gratiani tantum sint, adeoque non ejusdem valoris cum prioribus.* At tantum abest, ut Lutherum hoc impediverit, quo minus uteretur hoc Decreto; quin potius existimavit, maximam ei inesse vim ob autoritatem Ecclesiæ tum temporis *Africanae*, & præsertim Concilii illius *Carthaginensis*, quod nullibi legitur repudiatum, accedentibus etiam testimoniis ipsorummet Pontificum Romanorum *Pelagii*, & *Gregorii* cognomento *Magni*, quæ *Gratianus*, in citatâ distinctioe, & ex eâdem *Lutherus* adduxit & commendavit in laudatâ resolutione, quæ sufficere possunt, etiamsi verba, *Universalis autem nec etiam Romanus Pontifex adpellatur*, in illo Canone Synodali non legantur, sed à *Gratiano* sint adposita, dum virtualiter in illo generali Decreto contineantur, prout Pontifices dicti suo adprobârunt consentu; ac propter id *Glossa* Juris Canonici sub initium adductæ Distinctionis notanter observavit, ostendere *Gratianum* in eâ, quod *nec Romanus Pontifex debeat universalis adpellari*. Satis hoc esse debet ad Vindicias pro *Luthero*, quo ad hujus Decreti autoritatē, contra recentiorū exceptiones, quod in hac tractatione eò gratius est, quia ad *Augustinum* quoque pertinet, huic Concilio & præfentē, ut dixi, & Ejus Decreta adprobantē. Neque hic substitit opera *Lutheri* in oppugnando Papæ primatu ex autoritate *Augustini*, sed plura adhuc sunt super ad negotium hoc spectantia, è quorum numero quædam porro lubet adscribere. Postquam videlicet ejus nullitatem testimoniis *Hieronimi* evicit, ita continuavit textum: *Hic & Cyprianum voco, quem & Augustinus allegat, dicentem: Nec quisquam nostrum Episcopus se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit; quando habet omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ proprium arbitrium, tanquam ab alio judicari non possit, quomodo nec ipse potest alterum judicare, sed expectemus universi judicium Domini nostri JESU Christi.* *Hic Martyr gloriosus palam confitetur, esse tyrannidem, ab uno Episcopo alios cogi ad obedientiam. At hanc tyrannidem velut Iustitiam penè omnes Decretalium Syllabæ & statunt & servant tanquam autoritatem Divinam.* Deinde mirum est, inquit Lutherus, quod *Augustinus* non redarguit *Cyprianum* à se allegatum, si sensit Eum contra Ius Divinum loqui, sed potius cum Eo sentit, omnes scilicet Episcopos æquales esse. Sic paulò ante finem hujus suæ resolutionis inter alia contra hunc primatum Papæ Monarchicum scripsit: *Numquid Cyprianum & Augustinum, aliosque Africa Episcopos confirmavit Papa, qui tamen de Latina erant Ecclesia? numquid eorum impedivit Concilia, aut Conciliabula fuerunt, quia sine Romani Pontificis autoritate sunt gesta, ut in eorum libris habetur clarè?* Ita Lutherus de Potestate Pontificis Romani in primo operum Tomo. Verum nec aliter de eâ judicavit in postremo, qui inter alia exhibet Ejus *Præfationem in Epistolam Hieronimi ad Evagrium*, quæ de hoc agit argumento, ubi sequentia leguntur huc omninò referenda: *Vides hic, tempore Hieronimi, (sicut & Ambrosii & Augustini,) nullum fuisse ArchiEpiscopum in Ecclesia, nullum Patriarcham, nullum Primatem, nullum Metropolitanum, multò minus Papam seu Pontificem Oecumenicum, sed omnes erant Episcopi inter se æquales.* Deinde ipsi iidem Episcopi, qui Presbyteri, (videlicet antehac, ex testimonio *Hieronimi*) & contra; denique Episcopum *Eugubii*, non longè à Româ oppiduli, æqualem esse dicit

Pag. 303.

L. II. c. 2. de Bapt.

p. 408. b.

cit ipsi Episcopo Romano. Heu, quantus futurus hæreticus, si viveret hodie Vir Sanctus! Et mirum, quod non milles eum damnet ultra Tartara cum omnibus Scriptis ejus. Fuit & vocabulum Papæ nomen Episcoporum commune. Sic Hieronymus vocat *Augustinum* Papam sanctissimum, & Cyprianum vocabant Papam in Ecclesia Carthagenensi. Quare evidens est, totam illam Hierarchiam Papalem esse doctrinas hominum, seu veritas Dæmoniorum, introductas per falsiloquos hypocritas. Et quod mirandum est, eo tempore nec differentia Donorum & Gratiarum spiritualium (quibus tamen maximè debebatur Dignitas præcellentis seu Superioritatis) faciebat Episcopos superiores. Nam *Augustinus* inter Episcopos Africæ doctissimus & facundissimus locum tenuit suum inferiorem veluti junior, & tamen in Synodis cogebatur publicè docere vel orationem habere, quod erat vel Carthagenensis, si loci dignitas aliquid valuisset, vel alicujus Episcopi senioris. Erant isti viri sanctissimi reverà, quod vocabantur, id est, verè Episcopi, non suam quærentes vel gloriam, vel dignitatem, sed *animarum salutem & utilitatem ecclesie*. Hæc & alia adhuc longè plura, si in Scriptis *Lutheri* autoritate *Augustini* confirmata legisset *Anti Norisius*, non *Calvinismum* in statuendâ Ecclesiæ Aristocratia suo, quem elegit oppugnandum, objecisset adversario, sed potius agnovisset, ipsissimum esse *Lutheranismum*, imò quod suprâ innui & hætenus ex *Luthero* ostendi, *Augustinianismum*, quod hæc occasione breviter fuit demonstrandum.

CAPVT DECIMVM,

DE

*Petrâ Ecclesiæ,**Matth. 16.*

PER quam intelligi in specie Petrum, id est, illam personam, quæ dicebatur Petrus, non tamen ut persona erat particularis, sed ut Pastor & Ecclesiæ caput, consentire Ecclesiarum & Græcæ & Latinæ Doctores, aucter iterum scribit Bellarminus, hujus tuæ audaciæ nunc solum ex Augustino convincendus, cujus duo testimonia in rem suam producit, & prius quidem ita se habens: *Numerate Sacerdotes vel ab ipsâ Petri Sede, ipsa est in Psalmo contra partem Donati, oper. Tom. 7.* *Petra, quam non vincunt superbe Inferorum porta.* Sed ipse Bellarminus responsum nobis suppeditat, circa hoc testimonium observans, *Augustinum non tam Petrum, quam Ejus Sedem vocare Petram: sibi tamen vestigio contradicens, Petrum esse Petram, non ut est particularis homo, sed ut Pontifex,* quod priori planè non convenit observationi, sicut & illud indè absurdum emergit, si standum sit Bellarminianæ huic observationi, Ecclesiam super Ecclesiam esse ædificatam, ac Ecclesiam esse fundamentum Ecclesiæ. Posterius ex Augustino testimonium à Bellarmino pro Petro Ecclesiæ Petrâ laudatum hoc est: *Petrum Ecclesiæ fundamentum Dominus nominavit, & ideo fundamentum hoc Ecclesia dignè colit, supra quod Ecclesiastici aedificii consurgit altitudo.* Quæ circa hoc & antecedens testimonium possent notari, nunc non uberius tango, eo contentus, agnoscere Bellarminum, quod Augustinus alibi non semel per Petram intellexerit Confessionem à Petro editam, quin & retractaverit, ubi antehac scripserat vel docuerat, *super Petrum aedificatam esse Ecclesiam, cum super Christum potius dici debeat aedificata, & ita intelligendum esse hunc locum, id insuper addentem: Augustinum non reprobare quidem Sententiam de Petro Ecclesiæ petrâ, sed tamen antepone re aliam.* Verba Augustini, prout à Bellarmino citantur, & huic Controversiæ inserviunt, sequentia in Retractionibus extant: *Dixi in loco quodam de Apostolo petro, quod in eo, tanquam in petrâ, fundata sit Ecclesia, qui sensus etiam cantatur in ore multorum in versibus Beatissimi Ambrosii, ubi de Gallo gallinaceo ait, Hoc, ipsâ Petrâ Ecclesiæ canente culpam diluit. Sed scio me postea sapissimè sic exposuisse, quod à Domino dictum est, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, ut super hanc (vel, super hunc) intelligeretur, quem confessus est petrus, dicens, Tu es Christus, Filius DEI vivi, ac si, (alias, sic) Petrus ab hac petrâ, adpellatus personam Ecclesiæ figuraret, (vel potius, figurat,) qua super hanc petram aedificatur & accepit claves regni Cælorum. Non enim dictum est illi, tu es petra, sed tu es petrus; petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut eum tota confitetur ecclesia, dictus est Petrus.* Addit augustissimus Doctör, ne quem suâ autoritate ad amplectendam hanc posteriorem Sententiam videatur obligare aut compellere: *Harum duarum Sententiarum, que sit probabilior, eligat Lectör.* Non urgebo, aliqua à Bellarmino in hujus testimonii exhibitione aliter citata, ac in ipso leguntur Augustino: *conf. Ca. saub. Exerc. c. Bar. ron. 15. num. 12.*